

Gemeenten over... foutieve aansluitingen

Bereidwilligheid bewoners revelatie dankzij goede communicatie

Verkeerd aangesloten aansluitingen kunnen schade berokkenen aan het milieu en voor overlast zorgen bij huishoudens. De ene gemeente maakte zich drukker om deze problematiek dan de ander bleek uit een belrondje. Het opsporen van foutieve aansluitingen bij huishoudens is een lastig karwei als bewoners geen medewerking verlenen. Tot nog toe slagen de meeste gemeenten er in om de bevolking te mobiliseren om mee te werken aan onderzoeken. Goede communicatie is daarbij wel van belang.

Foutieve hemelwateraansluiting in Hengelo.

Het vakblad sprak met zes gemeenten over deze kwestie. Arnhem, s-Hertogenbosch, Hengelo, Eindhoven, Maasgouw en Tilburg stonden de redactie te woord. Erik Laurentzen, senior beheerder riolering & water bij de gemeente Arnhem, vindt foutieve aansluitingen een probleem: "Foutaansluitingen beïnvloeden de goede werking van het scheiden en gescheiden houden van vuilwater en afstromend hemelwater zeer negatief. Zo ontstaat, door de vele voedingsstoffen, bijvoorbeeld kroosvorming met alle negatieve gevolgen voor de waterpopulatie van dien. We constateren zelfs dat sommige DWA-aansluitingen op drainage zijn aangesloten. Dit gebeurt zelfs bij nieuwbouwprojecten. Zo hebben we verhalen gehoord van mensen die sop of spaghetti in de drainage aantreffen."

In Eindhoven zijn weinig klachten over foutieve aansluitingen, maar de gemeente houdt wel de vinger aan de pols, vertelt

Mary Ann Schreurs, wethouder innovatie, cultuur en openbare ruimte: "Gemeentebreed zijn er niet of nauwelijks problemen met foutieve aansluitingen. Omdat er in Eindhoven veelal verbeterd gescheiden stelsels aanwezig zijn, is de indruk dat dit nauwelijks een probleem is mede gelet op het aantal klachten over de waterkwaliteit. Op locaties waar overlast bekend is, wordt momenteel onderzoek gedaan. Foutieve aansluitingen worden op basis van diverse technieken opgespoord. Zo gebruiken we onder andere geluid, rook, warmtemeting en kleurstof. Je kunt niet elke techniek op elke locatie inzetten. Elke situatie vereist maatwerk. Eindhoven heeft nauwelijks buitengebied. In een enkel geval dat regenwater op een druggemaaltje (bedoeld voor afvalwater) wordt geloosd dan wordt dit opgelost."

Rob Heukels, riolbeheerder bij de gemeente Hengelo is ook erg alert op verkeerde aansluitingen: "Vooral DWA-stelsels op

HWA-stelsels kunnen voor problemen zorgen. Zo kan er vervuild water op vijvers geloosd worden met alle gevolgen van dien. In de wijk Groot Drienen bijvoorbeeld komt een HWA-stelsel uit op een vijver. Zodoende kwam er veel slib en bagger in die vijver terecht. Voordat we met het saneren begonnen, besloten we om alle foutaansluitingen op te sporen en te herstellen. Dat is vorig jaar gebeurd en daarvoor is de Riosonic ingezet." Wie denkt dat foutieve aansluitingen enkel bij oudere huizen voorkomen, heeft het mis. Ook nieuwbouw ontkomt er niet aan. Wim Janssen, beleidsmedewerker Civieltechniek bij gemeente Maasgouw kan erover meepraten: "Uit de reiniging- en inspectiegegevens van 2010 is ons gebleken dat foutieve aansluitingen her en der wel voorkomen. Een opvallende constatering is dat bij seriegewijze nieuwbouw alle aansluitingen binnen zo'n blok vaak op dezelfde wijze 'verkeerd' zijn uitgevoerd door de aannemer. Hij is dus wel consequent. Ook

valt op dat bij (bestaande) woninguitbreidingen (serre, bijkeuken, zwembad en dergelijke) vaak de verkeerde leidingen worden gebruikt. In alle gevallen is gebleken dat er sprake is van onwetendheid bij de bewoners. Huishoudelijk afvalwater op een regenwatersysteem ervaart de gemeente daarbij wel als een probleem waar aandacht voor moet worden gevraagd. Andersom is het wat minder problematisch en leveren incidentele fouten geen aantoonbare extra problemen in een stelsel op."

Ron Schaecken, informatiebeheerder Riolerings en Waterhuishouding bij de gemeente Tilburg: "Of foutieve aansluitingen een probleem zijn of dat het wel mee valt? Het hangt er vanaf hoe die vraag bedoeld is: Aan de ene kant valt het aantal foutieve aansluitingen relatief gezien wel mee. Daarnaast wisselt de impact van een foute aansluiting sterk per aansluiting. Zo heeft een foutieve aansluiting van een (productie)bedrijf veel meer impact dan een foutieve aansluiting van een regenpijp van een woning. Als er echter bedoeld wordt op het traceren en verhelpen van een verkeerde aansluiting is het antwoord 'ja'. Allereerst moet dan namelijk concreet aangetoond worden dat er werkelijk sprake is van het verkeerd aanbieden van afvalwater. Vervolgens is het zaak om er ook achter te komen welke afvoer nu verkeerd is aangesloten. Daarna is het nog de vraag hoe de verkeerde aansluiting correct aangesloten kan worden en of de kosten die daar mee gepaard gaan opwegen ten opzichte van de milieurisico's."

In de gemeente 's-Hertogenbosch vormen foutieve aansluitingen geen groot probleem aldus Albert Oostra, accountmanager Water Riolerings en Kunstwerken. Wel wordt daar op gecontroleerd. Met name nieuwe industrieterreinen worden in de gaten gehouden. "Daar lopen we de grootste risico's op foutieve aansluitingen vanwege de grote afvalwaterstromen. Om dergelijke aansluitingen op te sporen, leggen we bij de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen controlevoorzieningen aan in plaats van enkel het plaatsen van ontstoppingsstukken. Daarnaast hebben we recentelijk een proef gedaan met een DTS-meting op een klein bedrijventerrein. DTS staat voor Distributed Temperature Sensing en is een techniek, waarbij op een standaard glasvezelkabel elke 30 seconden en op elke meter de temperatuur kan worden gemeten."

Opsporingsmethodes

Er zijn verschillende manieren om foutieve aansluitingen op te sporen. Het is opval-

lend dat de relatief nieuwe Riosonic-methode (opsporing via geluid) al een paar keer genoemd wordt. Janssen (Maasgouw): "Recentelijk zijn de verkeerde aansluitingen opgespoord die zich voordoen in een tweetal nieuwbouwwijken waar gescheiden rioleringsystemen zijn aangelegd. In totaal is er sprake van zo'n vijftien verkeerde aansluitingen op een totaal van ongeveer 100 woningen. Naast Riosonic is ook de rookenkleurmethode sporadisch toegepast. De kleurmethode neemt vaak lange wachttijden in beslag en is niet altijd 100 procent betrouwbaar."

De keuze voor een opsporingsmethode is erg plaatsafhankelijk weet Schaecken (Tilburg): "Hoe groot is het gebied dat onderzocht dient te worden? Gaat het om een verkeerde aansluiting van een DWA-lozing op HWA of juist omgedraaid? Gaat het over een verzonken stelsel of drukriool? Allemaal verschillende situaties." In 's-Hertogenbosch maakt men vooral gebruik van de DTS-techniek. Eventuele foutaansluitingen zijn voornamelijk in industrieterreinen te vinden. "Deze meettechniek is geschikt om efficiënt foutieve aansluitingen op te sporen in regenwaterstelsels. Ook maken we gebruik van andere detectietechnieken zoals geluid, kleur en gas. Je kunt niet elke techniek in elke situatie toepassen, dus moet je alternatieven achter de hand hebben."

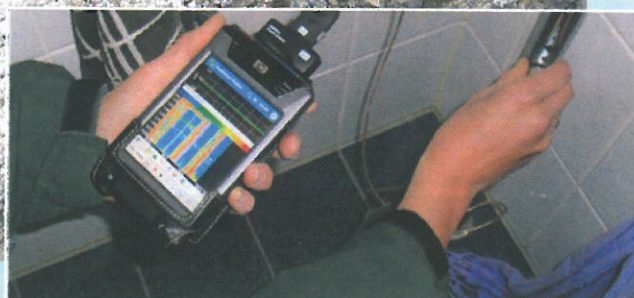
In Arnhem heeft men ook interesse in het Riosonic-systeem. "Ik ga binnenkort misschien de methode 'Riosonic' toepassen," vertelt Laurentzen. Al plaatst hij wel een kleine kanttekening. "Ik geloof best dat het systeem goed werkt, maar je bent afhankelijk van de medewerking van huiseigenaren. Als je niet binnengelaten wordt om je onderzoek uit te voeren, houdt het snel op. In onze gemeente staan vele woonblokken waar meerdere woningen, wat betreft de HWA-aansluiting, via een gezamenlijk particuliere ringaansluiting aangesloten zijn op het HWA-riool. Als mensen vervolgens gaan verbouwen, verandert de situatie. Zo kan er een DWA-aansluiting op de gezamenlijke HWA-leiding aangesloten worden. Je weet dat er ergens een foutieve aansluiting in het blok zit, maar waar die op de particuliere ringaansluiting zit weet je niet. Dat is heel lastig. Bij de aansluiting op het HWA-riool meet je de foutaansluiting, maar welke woning nu precies fout is aangesloten, weet je niet. Het gaat om tien huizen dus welke is het nu? Zonder medewerking houdt het snel op. Dan maar weer aankoppelen?"

Medewerking bevolking

Bij het opsporen van foutaansluitingen is de hulp van de bevolking essentieel. Je moet weten waar de foutieve aansluiting zit, maar als bewoners de inspecteur niet binnen laten wordt het lastig. Biedt de 'afkoppelverordening' in zo'n geval voldoende handvatten om alle kwesties te tackelen? Of biedt de bouwregelgeving het beste spoor om te bewandelen? "Je kunt mensen niet altijd dwingen om je binnen te laten," zegt Laurentzen. "Hoe kunnen we in de toekomst optreden als we een foutieve aansluiting tegenkomen? Het punt is dat je bij sommige situaties niet met 100 procent zekerheid kunt zeggen waar die foutieve aansluiting zich precies bevindt. Je kunt mensen niet zomaar beschuldigen. We bellen bij elk huis aan en hopen op de bereidwilligheid van de bewoners. Alleen op basis van vrijwillig-

Detailonderzoek met
kleurstoffen.

De Riosonic is een ge-
luidssysteem waarmee
foutieve aansluitingen
op het riool gedetecte-
teerd kunnen worden.

heid kun je deze foutieve aansluitingen opsporen en eventueel oplossen." In Arnhem zijn folders uitgedeeld om de bevolking op het belang van hun medewerking te wijzen. Heeft dat geholpen? "Of we veel respons hebben gekregen? Nee. Bewoners reageren ook verschillend. Degene die last hadden van de foutieve aansluitingen en nu van hun probleem verlost zijn, reageren positief terwijl de veroorzakers zich stil houden. Zij zien natuurlijk ook kosten op zich afkomen als ze er überhaupt van afweten. Het is een lastige kwestie waar niet zo snel een antwoord op te vinden is."

Burgers die in s'-Hertogenbosch wonen en huiverig zijn om inspecteurs binnen te laten, worden voor de keus gesteld, zegt Oostra: "Er zijn twee oplossingen bedacht. De eerste is op vrijwillige basis door middel van voorlichting. De tweede - meer dras-

tische - methode is de inzet van bevoegd gezag. Denk dan aan het waterschap, of de inzet van een buitengewoon opsporingsambtenaar (boa)." Maar hoe verhaal je herstelkosten op bewoners of betaal je liever als gemeente? "Wat herstelkosten betreft: op gemeentegrond betaalt de gemeente en op eigen terrein zijn de kosten voor de eigenaar. De bouwwetgeving biedt voldoende houvast om alle kwesties te tackelen."

Ook in Eindhoven hanteert men dezelfde theorie als in s'-Hertogenbosch betreffende de herstelkosten. Op gemeentegrond betaalt de gemeente en op eigen terrein draait de burger op voor de kosten: "Bij het opsporen van foutieve aansluitingen worden mensen vooraf geïnformeerd en hoeven ze meestal niet thuis te zijn. Bij herstelwerkzaamheden is het meestal een

kwestie van werkzaamheden in de openbare ruimte die door de gemeente worden uitgevoerd," legt Schreurs uit. "Indien mensen zelf veroorzaker zijn, dienen ze dit zelf op te lossen. Dit laatste is echter nog nooit voorgekomen. Het verhalen van herstelkosten op bewoners is niet van toepassing. In de openbare ruimte lost de gemeente het op. Is een bewoner verantwoordelijk dan betaalt hij of zij dit zelf. Gemeente Eindhoven heeft geen afkoppelverordening. Wel is aangegeven waar gescheiden rioolstelsels zijn of worden aangelegd. Verder is de bouwverordening van toepassing voor nieuw- en verbouw waarin duidelijk is aangegeven dat men in het pand een gescheiden riool moet aanbrengen."

In Hengelo betaalt de gemeente voor alle kosten. De gemeente vindt communicatie

met de burger erg belangrijk. Het levert veel op, meent Heukels: "Dankzij hun medewerking kun je foutieve aansluitingen herstellen. De kosten van die reparaties komen voor rekening van de gemeente. Groot Drienen is een woonwijk die in de jaren 60 van de vorige eeuw gebouwd is. Hoe die foutaansluitingen zijn ontstaan, is moeilijk te zeggen. De kleur van het stelsel kan verwarrend zijn voor de aannemer. Bruin staat in gemeente Hengelo voor hemelwater, terwijl de kleur grijs voor afvalwater staat. Dat kan in andere gemeenten anders zijn en verwarrend zijn voor de aannemer, waardoor er misschien een foutieve aansluiting is aangelegd. Het kan ook zijn dat mensen verbouwingen hebben uitgevoerd en hun wasmachine misschien per ongeluk op de verkeerde buis hebben aangesloten. Afijn, omdat de wijk zo oud is heeft de gemeente besloten om zelf voor de kosten op te draaien. Het is verjaard."

Geen medewerking Wat doet men in Tilburg als burgers geen medewerking verlenen?

"Na vaststelling wordt de afdeling Handhaving er bij betrokken," stelt Schaecken. "Doorgaans is een gesprek voldoende om medewerking te krijgen. Mocht het echter niet het geval zijn, wordt een waarschuwing (met hersteltermijn) afgegeven. Als dit vervolgens toch niet gebeurt, wordt een voornemen dwangsom opgelegd. Als dit nog niet voldoende mocht zijn wordt de dwangsom opgelegd. Zaak is echter dat beide partijen begrip hebben voor de situatie van de ander. Een particulier huis met een verkeerde aansluiting die zich onder de woning bevindt zal anders behandeld worden dan een fabriekslozing op een HWA-leiding waarvan aansluiting 'simpel' gecorrigeerd kan worden. Herstelkosten verhalen is mijn inziens niet van toepassing."

Er zijn maar twee mogelijkheden. De eerste is als de aansluiting op het gemeentelijke riool correct is, maar de fout in het gemeentelijke stelsel zit. De kosten voor herstel zijn vanzelfsprekend voor de gemeente. De tweede mogelijkheid is als de verkeerde aansluiting zich niet in het gemeentelijk rioolstelsel bevindt. In dat geval wordt er ook niet door de gemeente hersteld, maar dient de eigenaar er zelf voor te zorgen dat het een en ander correct wordt hersteld. Verder is gevolgschade bijna niet aan te tonen. De afdeling Handhaving van de gemeente Tilburg gebruikt met name de wet milieubeheer. Met foutieve aansluitingen in buitengebied gaat het niet anders als met foutieve aansluitingen

Hoe u kunt zorgen voor een goede riool-aansluiting.

In veel gevallen is een aannemer degene die het afvoersysteem van huis en regelmatige aanleg. Wanneer u zelf gaat verbouwen of wijzigingen aanbrengt, is het belangrijk dat u het rioolstelsel goed onderhoudt.

Wat kunt u doen in huis of op eigen terrein?

Gebruik de juiste afvoerbuizen voor hemelwater en afvalwater. Het is belangrijk dat u de afvoerbuizen goed onderhoudt en dat u de afvoerbuizen niet overbelast. Het is ook belangrijk dat u de afvoerbuizen niet overbelast met afvalwater.

Wat voor de afvoer?

Gebruik de juiste afvoerbuizen voor hemelwater en afvalwater. Het is belangrijk dat u de afvoerbuizen goed onderhoudt en dat u de afvoerbuizen niet overbelast. Het is ook belangrijk dat u de afvoerbuizen niet overbelast met afvalwater.

Gebruik de juiste afvoerbuizen voor hemelwater en afvalwater.

Gebruik de juiste afvoerbuizen voor hemelwater en afvalwater.

In de gemeente Arnhem zijn flyers verstuurd naar bewoners waarin informatie over foutieve aansluitingen verschaft wordt.

Aan het kussen in Arnhem-Zuid? Sluit uw waterafvoeren op de juiste manier aan!

Een gescheiden rioolstelsel

Regenwater gaat naar sloten en vijvers ("Schuim bij schuur").

Afvalwater gaat naar de rioolwaterzuivering ("Vies bij vies").

Gebruik de juiste afvoerbuizen voor hemelwater en afvalwater. Het is belangrijk dat u de afvoerbuizen goed onderhoudt en dat u de afvoerbuizen niet overbelast. Het is ook belangrijk dat u de afvoerbuizen niet overbelast met afvalwater.

Gebruik de juiste afvoerbuizen voor hemelwater en afvalwater.

Gebruik de juiste afvoerbuizen voor hemelwater en afvalwater.

op andere gebieden. Als een foutieve aansluiting bekend is, vindt die aangepast te worden. Als hij niet bekend is, maar er wel overlast of een vermoeden is dan wordt dat onderzocht."

Vrijwel alle gesproken gemeenten hebben de hulp van de bevolking gekregen. Ook in Maasgouw waar alle betrokken bewoners hun medewerking hebben verleend. "Als er sprake is van weigeraars zal over een aanpak eerst een bestuurlijk standpunt bepaald moeten worden. Met de weigering van herstelwerkzaamheden hebben we geen ervaringen, maar het advies aan het college zal luiden dat bewoners daarvoor financieel worden aangesproken daar waar zijzelf de regie hebben gehad in de foute handelingen. Zowel de afkoppelverordening alsook de bouwregelgeving dienen voldoende kader te bieden om dergelijke kwesties te tackelen. Foutieve aansluitingen in het buitengebied zullen via handhaving worden gedwongen het regenwater alsnog af te koppelen."

Hoe verhaal je herstelkosten op bewoners of betaal je liever als gemeente?

"Dat is een lastige vraag," zegt Janssen. "Bewoners van een nieuwbouwwoning kun je daarvoor in principe niet aansprakelijk stellen, dus kom je bij de ontwikkelaar/bouwer terecht. In overige gevallen kun je met recht de bewoner daarvoor aansprakelijk stellen. Die bewoner is er in de bouwvergunningprocedure op gewezen is dat hij met een gescheiden rioolstelsel te maken heeft en dat zijn verbouwing daarop juist moet worden aangesloten. Als beleid zou moeten gelden dat de bewoner voor de herstelkosten wordt belast."

Aandacht voor foutieve aansluitingen

Wordt er voldoende aandacht besteed aan foutieve aansluitingen? In Eindhoven en 's-Hertogenbosch, Hengelo en Tilburg wel aldus de ondervraagden. In Arnhem mag er wel meer aandacht aan dit onderwerp besteed worden, vindt Laurentzen: "Bij foutieve aansluitingen loop je telkens tegen praktische zaken aan. Hoe moet je met deze materie omgaan? Als je weet dat er in een blok foutieve aansluitingen zitten, maar niet weet in welk huis wat moet je dan? Je kunt mensen niet dwingen. Daarnaast heb je ook te maken met verschillende toepassingen van de kleurcodes in het leidingsysteem. In de ene gemeente staat de kleur bruin voor hemelwater, terwijl andere gemeenten daar andere toepassingen voor hebben. Er is geen uniformiteit en zo ontstaat verwarring. Ook bij de aannemers en bij de burgers. Deze verwarring komt door een gegeven wat in het verleden is ontstaan, en helaas niet oplosbaar. Een erfenis uit het verleden, dus. Bij afkoppelen moeten we een systeem aanleggen dat de kans op foutaansluitingen minimaal maakt. Een maatregel voor sterk verontreinigde uitlaten zou een goede end-of-pipe filter zijn, maar we zouden de bewuste streng ook weer kunnen aankoppelen. Het is dus erg belangrijk om te weten wát je afkoppelt. We zijn technisch toe veel in staat, maar de praktijk is toch wel wat lastiger. Algemeen kan men stellen dat het ons ontbreekt aan een helder beeld van wat nu eigenlijk afkoppelen aan voordelen oplevert en hoeveel kosten ermee gemoeid zijn. Staan de opbrengsten niet in schril contrast met de kosten? Het is een doel om zich ge worden in plaats van een middel om de doelstellingen te bereiken. Een moment voor ons allen van bezinning?" ■